

A KÖZÉRTHETŐSÉG ETIKÁJÁNAK JELENTŐSÉGE A JOGALKOTÁSBAN ÉS A SABLONIZÁLT SZERZŐDÉSI FELTÉTELEKBEN

NÉMETH GABRIELLA

Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda

E-mail: titkarsag@off.hu

Napjainkban nemcsak a nyelvész szerint cél egy olyan szolgáltató állam, amelyben az emberek „örömmel” és könnyedén tudnak ügyeket intézni, mert értik a hozzájuk érkezett hivatalos levelek szövegét, de annak is örülünk jogkövető állampolgárként, ha a felszólító levelek nem pusztán kétoldalas jogszabályi hivatkozásokat tartalmaznak, hanem sokkal inkább lépésenként, világosan megfogalmazzák az ügyfél tennivalóit (Szoták 2018: 27). A közérthetőség, a megértés ráadásul nemcsak növeli a hivatalokba – vagy más szervezetekbe – vetett bizalmat, amivel mindenki időt és pénzt takaríthat meg, hanem a jogszabályokban is megjelenhet akár fogyasztóvédelmi kritériumként, amely később egy fogyasztói szerződés teljesülését is kifejezetten segítheti.¹ A közérthetőség feltétele különösen fennáll minden olyan irat vagy dokumentum tekintetében, amely előre összeállított formátumú, előre elkészített tartalmú, adott esetben nyomtatványként (sablon) funkcionál. Ilyenek lehetnek nemcsak a hatósági határozatok vagy jogszabályok, hanem például a blankettaszerződések, általános szerződési feltételek is.² (Ez utóbbit állami szolgáltatócégek és magánvállalkozások is szívesen alkalmazzák, napjainkban már az online térben is, ahol céljuk egymás után többször sok fogyasztóval szerződést kötni.)

Emellett feltétlenül említésre érdemesek a közigazgatásban alkalmazott formanyomtatványok és űrlapok is mint jogi szövegek hordozói, amelyek ügyféloldali mérése nemcsak a könnyebb kitölthetőségre, hanem a szövegek közérthetőségére is vonatkozik, és amely magának az állami ügyintézési folyamatoknak a közérthetőségére levonható következtetéseket jelent (Kaiser szerk. 2017: 171), amelynek véleményem szerint hatása kell hogy legyen az adott norma követésére, illetve követhetőségére is. Hiszen a jogi norma érvényessége nem magától értetődő, és nem is redukálható a végrehajtásához kapcsolódó kényszerre vagy hasznosságai megfontolásokra (Boda 2016: 842). Amennyiben feltételezzük, hogy az emberek elsődlegesen nem azért engedelmeskednek egy törvénynek, egy jogi normának, mert félnek a büntetéstől, hanem mert bíznak a jogban és a hatóság-

---

1 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről 17/A (1a) bek.

2 2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről (új Ptk) 6:77 §.

gokban, a követendő norma közérthetősége valószínűleg tovább segíti annak követhetőségét, az abban való bizodalom fenntartását a gyors megértés révén (Boda 2016: 844).

Nemcsak a jogszabályok, határozatok, jogi űrlapok megértése segíti a jogkövetést a közigazgatási és az igazságszolgáltatási folyamatokban, hanem az önkéntes vagy kötelező szerződéses tartalmak érthetősége is az egyenrangú felek közötti polgári jogi jogviszonyokban is, mert a felek vitamentes kapcsolatát támogathatja. Ugyanakkor a jogszabályok, a közigazgatási jogi nyomtatványok vagy a szerződéses szövegek közérthetőségén kívül más jogi tartalmak közérthetősége is elvárásként jelenik meg (nemcsak) a fogyasztóvédelmi szabályozásban. Így például a békéltető testületek eljárására vonatkozó törvényi rendelkezések *rövid, közérthető bemutatásával* is előmozdítható a fogyasztók tájékoztatása stb.³

Ahhoz, hogy a szerződésekben – akár egyfajta fogyasztóvédelmi mechanizmusként – egyre gyakrabban a közérthetőség vitákat és pereket is megelőző, az önkéntes jogkövetést segítő hatásával találkozhatunk, ugyanezzel kellene szembesülnünk a szerződésekre irányadó jogalkotási „termékek” körében. Hiszen hogyan volna elvárható a jogalkalmazóktól, hogy érthető határozatokat, űrlapokat vagy szerződéseket készítsenek, ha adott esetben a jogalkotó sem ügyel eléggé arra, hogy a szerződésbe vagy más irományba foglalandó jog vagy köteleesség jogi normában történő megjelenése egyértelmű legyen?⁴

1. Közérthető jog, fogyasztóbarát jogalkotó

A jogalkotásról szóló törvény előírja, hogy egy jogszabálynak a címzettek számára *egyértelműen értelmezhető* szabályozási tartalommal kell rendelkeznie,⁵ és a jogszabály tervezetéhez a jogszabály előkészítője indokolást is kell, hogy csatoljon, amelyben bemutatja azokat a társadalmi, gazdasági, szakmai okokat és célokat, amelyek a javasolt szabályozást szükségessé teszik, továbbá ismerteti a jogi szabályozás várható hatásait is. (És bár az indoklás az eddigiekben nem képezte magának a normának a szövegét, és nem részesült annak jogi erejéből sem, mégis, értelmezési vita esetén kellő iránymutatásul szolgálhat arra nézve, mit is akar mondani a norma megalkotója, milyen célból érdemes az adott jogi normát igénybe venni.) Ugyanakkor e törvényben nem találjuk meg az ezen túlmutató, közérthetőségre utaló direkt kötelezést, de magát a *közérthető* szót sem! Sőt a törvény preambuluma is egy bonyolult körmondatokkal kezdődik.

E bonyolultságot érthető, rövidebb szövegre cseréltem (l. táblázat), hogy láthatóvá váljék, mennyire egyszerű (lenne) olykor még egy szigorú jogi kötelezést tartalmazó nor-

3 1997. évi CLV. törvény 37/A §.

4 Ugyanezen tartalmak, szövegek nyelvi közvetítése – fordítás, tolmácsolás – során további bonyodalmat okozhat, ha a forrásnyelvi jogi szöveg nem egyértelmű. Hiszen erről a legjobb minőségű és a legjobban érthető célnyelvi fordítást elkészíteni sem lehetséges, ha maga az alapul fekvő jogi dokumentum kétértelmű vagy szövegértelmezéssel vitatható tartalmú.

5 2010. évi CXXX. törvény 2. §.

ma bonyolult szövegezése helyett érthető, akár a hétköznapi nyelvhez jobban hasonlító nyelvtani megoldásokat kialakítani:

1. táblázat. A jogalkotási törvény preambuluma első mondata, annak eredeti és közérthetőbb változata

A jogalkotási törvény preambuluma hatályos szövege	A jogalkotási törvény preambuluma szövegének szerző által közérthetővé tett változata:
Az Országgyűlés az Alaptörvény T) cikkében foglaltak végrehajtására, a jogállamiság követelményeinek a jogalkotás során történő magas szintű érvényesítése érdekében, a jogalkotó által kitűzött szabályozási célokat hatékonyan szolgáló, megalapozott jogszabályok kidolgozásának elősegítésére, továbbá annak érdekében, hogy a jog megismerhetőségének feltételei összhangban álljanak a XXI. század adta lehetőségekkel, a következő törvényt alkotja:	Az Országgyűlés azért, hogy az Alaptörvény T) cikkében foglaltakat végrehajtsa, a jogállamiság követelményeit a jogalkotás során magas szinten érvényesítse, a jogalkotó által kitűzött szabályozási célokat hatékonyan szolgáló, megalapozott jogszabályokat dolgozzon ki, továbbá annak érdekében, hogy a jog megismerhetőségének feltételei összhangban álljanak a XXI. század adta lehetőségekkel, a következő törvényt alkotja: ⁶

Magyarország független, demokratikus jogállam, amely hivatalos nyelvként védi a magyar nyelvet is, biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit, fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait is.⁷ Eme alkotmányos alapjogok mindegyike az Alaptörvényből ered, azonban e jogok is korlátozódhatnak egy-egy jogi szöveg érthetlensége folytán, legyen szó egy közzétett hivatalos jogszabályról vagy egy állami hivatal, állami szolgáltatócég által alkalmazott (akár elektronikus) űrlapról, aláírattni kívánt jegyzőkönyvről vagy blankettaszerződésről. Ráadásul az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire nézve kötelezők akkor is, ha bonyolult jogi szakkifejezésekkel tűzdelt normákban valósulnak meg. (Tipikusan ilyennek minősíthető véleményem szerint a közbeszerzési törvény is, amely éppen a közpénzek átlátható és gyorsan követhető, jól értelmezhető módon való elköltését volna hivatott szabályozni.⁸) Van, aki sze-

6 A bemutatott szövegben nominalizálás helyett igésítettem, így a szöveg érthetővé (alkalmazhatóbbá, betarthatóbbá) ügyfélbaráttá vált, ugyanakkor a tartalma jogi szempontból nem változott meg. A szöveg pedig egyéb módszerekkel is még tovább egyszerűsíthető volna.

7 Magyarország Alaptörvénye, Alapvetés B) cikk, H) cikk.

8 Vegyük példaként e törvény, a 2015. évi CXLIII. törvény 7. §-át, miszerint „E törvény alkalmazásában – a közszolgáltató tevékenységének biztosítása céljából lefolytatott beszerzése során – közszolgáltató ajánlatkérő az a gazdálkodó szervezet, amely nem tartozik az 5. § (1) bekezdésében meghatározott szervezetek körébe, és amely a 6. § 1–2. bekezdésében meghatározott valamely közszolgáltató tevékenységet folytatja vagy ilyen tevékenység folytatása céljából hozták létre, feltéve, hogy felettte az 5. § (1) bekez-

rint az nem nagy baj, ha az állampolgárok az egyéb szaknyelveket nem értik, ám szinte beláthatatlan társadalmi következményekkel járna az, ha a jogszabályokat csak a professzionális jogászok értenék (Szitás 2018: 36–40). (Utalok arra is, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében az állam még kényszer alkalmazására is jogosult.⁹⁾

Szövegértelmezésre vonatkozó utalást az Alaptörvény bíróságokra vonatkozó fejezete is tartalmaz. Előírja, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.¹⁰ Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor pedig azt is feltételezni kell, hogy azok *a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös* és gazdaságos célt szolgálnak.¹¹ Még akkor is, ha szövegük nem közérthető, vagy esetleg ellentmondásos? A polgári törvénykönyv a szerződéskötési szabadság körében egyenesen feljogosítja a feleket arra, hogy szabadon állapítsák meg megállapodásuk tartalmát,¹² ugyanakkor segítő iránymutatást is tartalmaz a szerződések értelmezéséhez.¹³

Értelmezésre ugyanis éppen akkor kerül sor, amikor egy adott szöveg nem egyértelmű, vagy nem érthető. Aki ugyanis a szerződés megkötésére irányuló szándékát egyértelműen kifejező és a lényeges kérdésekre kiterjedő jognyilatkozatot tesz, az a megtett – egyértelmű – nyilatkozatához kötve is marad.¹⁴ Az egyes szerződési feltételeket és nyilatkozatokat viszont a szerződés egészével összhangban kell értelmezni, ráadásul ha egy fogyasztó köt szerződést egy professzionális vállalkozással, úgy értelmezési viták esetén mindig a fogyasztó számára kedvezőbb verziót kell vita során alkalmazni.¹⁵ Azért van ez így, mert a szöveget megalkotó, adott esetben blankettaszerződést készítő félle szemben a másik szerződő fél nem kerülhet kiszolgáltatott helyzetbe, még értelmezési viták esetén sem, mivel a szerződés szövegének előállításában részt sem vehetett.

A polgári jog területén hasonló a logika a végrendelet vagy az alapítványi alapító okirat szövege értelmezése esetében, de itt – a speciális jogintézményből adódóan – a védendő akarat az elhunyt örökgyógyóé, illetve az alapítványt tevő alapítóé. Kétség esetén ugyanis az örökgyógyó feltehető akaratának megfelelően és úgy kell értelmezni egy vég-

*désében meghatározott egy vagy több szervezet közvetlenül vagy közvetetten meghatározó befolyást képes gyakorolni.*⁹⁾ Nos ez a nem túl közérthető szabály maga is tele van olyan mögöttes tartalmakkal és keresztutalásokkal, amelyhez hathatós jogászai segítség nélkül nehéz jogi tudás nélkül hozzáférni. És ez csak egyetlen egyszerű példa a számtalan közül.

9 Alaptörvény C) cikk.

10 Ezt a szabályt erősíti a polgári törvénykönyv értelmezési alapelve is (Ptk. 1. § (2) bek.), amely kimondja, hogy a polgári törvénykönyv rendelkezéseit Magyarország alkotmányos rendjével összhangban kell értelmezni, a polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat pedig a polgári törvénykönyvvel összhangban kell értelmezni.

11 Alaptörvény 28. cikk.

12 2013. évi V. törvény (Ptk.). 6:59 § (2) bek.

13 Ptk. XVII. fejezete.

14 Ptk. 6:64 §.

15 Ptk. 6:86 §, sőt a Ptk. 6:104 § szerint a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben egyenesen tisztességtelennek minősül az a kikötés, amely a szerződés bármely feltételének értelmezésére a vállalkozást egyoldalúan jogosítja.

rendeletben írottakat, hogy az örökhagyó akarata lehetőség szerint érvényre jusson,¹⁶ az alapító okiratot pedig az alapító akarata szerint kell értelmezni, úgy, hogy az alapítvány célja megvalósuljon.¹⁷ Mindkét esetben olyan szöveges tartalom értelmezését kell megoldani utólag, amely már nem vagy csak nagy nehézséggel módosítható.¹⁸

A jogszabályok módosításával, pontosításával is gyakran korábbi értelmezési vitákat kell korrigálni, így például az új polgári törvénykönyv a nyitott értékpapír fogalom megtartása mellett jelentősen egyszerűsítette az értékpapír fogalmát annak érdekében, hogy egy könnyen értelmezhető, letisztult és tömör norma álljon a jogalkalmazók rendelkezésére.¹⁹ A jogszabályokon kívül a bírói döntésekben is számtalan utaló szabályt és kívánalmat találhatunk e körben, és nemcsak a szabálysértési szankciót tartalmazó normákkal szemben fokozott elvárás a világos, érthető és megfelelően értelmezhető norma-tartalom.²⁰

2. Közérthető és tisztességes elektronikus fogyasztói szerződések

Fogyasztói szerződésnek nevezzük azokat a szerződéseket, amelyek egy fogyasztó és egy olyan másik személy között jönnek létre, aki a szerződést gazdasági vagy szakmai tevékenysége körében köti meg (közérthetőbben: aki professzionális vállalkozás vagy személy).²¹ Gyakori kereskedelmi megoldás, hogy egy fogyasztói szerződés általános szerződési feltétel (ÁSZF) alkalmazásával jön létre. A 70-es évek vége óta hazai jogunk ismeri az előre sablonizált, általános szerződési (blanketta) feltételekkel²² történő szerződéskötés lehetőségét, amely azt jelenti, hogy a szerződést aláíró fél – napjainkban ez gyakran egy fogyasztó – nem fogalmazhatja át a másik, gazdaságilag tipikusan erősebb fél által előre elkészített jogi szöveget: azt vagy aláírja úgy, ahogyan van, vagy nem szerződik. Akkor is, ha a szöveg bonyolult, nehezen érthető vagy éppen nem túl világos az aláíró számára. E pozíció azt eredményezi, hogy a szerződéskötési szabadság klasszikus elve – amely magában foglalja nemcsak a szerződő partner megválasztásának, hanem a szerződés tartalma

16 Ptk. 7:24 §.

17 Ptk. 3:392 §.

18 Az örökhagyó halála esetében egyértelmű, hogy miért, de egy alapítványi alapító okirat módosítása is a polgári törvénykönyv szerint csak kivételesen és csak igen szűk körben lehetséges, tehát jelentős érdek fűződik a mindenki számára egyértelmű és érthető tartalom létrehozásához.

19 Ptk. 6: 565 §-hoz fűzött indoklás.

20 KGD2018. 82, PJD2018. 15.

21 Az Európai Parlament és a Tanács 2011. október 25-i 2011/83/EU irányelve a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről 2. cikke szerint „fogyasztó”: bármely természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenysége körén.

22 Az általános szerződési feltételek az 1977-es Ptk.-módosítással jelentek meg először hazai jogi szabályozásunkban, és a legújabb, 2013. évi V. törvényben foglalt polgári jogi kódexünk is modernizált formában tartalmazza azt.

kölcsönös kialakításának szabadságát is – a szerződés meg nem kötésének szabadságává lett.

A blankettával „megkínált” fél ugyanis vagy elfogadja, vagy elutasítja a szerződés-kötést. Mindezek mellett az internet az elektronikus kereskedési, fizetési megoldások térhódítása következtében a szerződéskötések platformjává is vált, ahol tipikusan az online ÁSZF-ek beklíkkelésével²³ – elolvasás nélküli klikkelés esetén azok praktikus mellőzésével (Németh 2018: 16)! – vagy akár beklíkkelés nélkül²⁴ is lehet webshopból vásárolni.

Kizárólag szóbeli szerződéseket ismerő, vagy dogmatikailag nem bonyolult, önálló kötelmi jogot nem ismerő jogrendszerekben ÁSZF-ekről nem lehet még beszélni, de a 19. századi jogfejlődés és a gazdasági tömegtermelés időszaka után a 20. századi internetes fejlesztések következtében az írásbeli jogi szövegalkotás a kötelmi jogi viszonyokban elektronikus (akár online, internetes) szerződéses megoldásokkal is kiegészült. Ugyanakkor érdekes jelenség az is, ahogyan a klasszikus írásbeliség és az elektronikus írásbeliség jellemzői ma már sok helyütt elváltak egymástól (Szádeczki 2009: 67–71).²⁵ Ilyen fejlődés közepette különösen felértékelődik – és nemcsak a címben jelzett fogyasztói szerződéses viszonyokban – a leírott kifejezések, szókapcsolatok és mondatok közérthetőségének szerepe a jogban és azon kívül is. Az interneten (emoji ikonokon is) szocializálódott Z vagy alfa generációs fogyasztónak pedig más a közérthető, mint az offline fogyasztóknak.

Az általános szerződési feltételekben valamely piaci szereplő saját szabályait rögzíti, és elsődleges üzleti célja vele, hogy a felek kötelezettségeit saját sztenderdjei szerint határozza meg. Holott a szerződés klasszikus tanai szerint a szerződés a felek *kölcsönös és egybehangzó* jognyilatkozata (ide értendő a közös előzetes értelmezés is), amelyből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére.²⁶ Általános szerződési feltételnek viszont az olyan szerződési feltétel minősül, amelyet az alkalmazója több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatározott, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg. Nélkülözi a klasszikus, kétoldalú alkufolyamatot.²⁷ Ezen alkufolyamatban korábban lehetőség volt a félreérthető megoldások, tartalmak egyértelműsítésére, tisztázására is, nemcsak az árra vonatkozó alku lefolytatására. Éppen emiatt a hatályos szabályozás is speciális az ilyen „oktrojált” szerződéses tartalom életbelépését tekintve. Az általános szerződési feltétel csak akkor válhat a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél

23 Ún. click-wrap szerződés.

24 Ún. browse-wrap vagy shrink-wrap szerződések.

25 Pl. Szádeczki Tamás: Az elektronikus írásbeliség és problémái, Infokommunikáció és Jog, 2009/3.

26 2013. évi V. törvény 6:58 §.

27 Vegyük például a nagy ügyfélszolgálatokkal működő szolgáltató cégeket, melyekben az ügyfélbarát-ra optimalizált egyablakos ügyintézési rendszerben ma már az átlagos várakozási idő a megrendelések leadásakor néhány perc is lehet, eközben egyedi szerződéses alkut lefolytatni lehetetlen volna. Számos cég emiatt is sablonokat, nyomtatványokat és általános szerződési feltételek alkalmaz a megrendelések teljesítéséhez.

annak tartalmát a szerződéskötést megelőzően megismerje, és ha azt a másik fél el is fogadta. Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről, amely *lényegesen eltér a jogszabályoktól vagy a szokásos szerződési gyakorlattól*, kivéve, ha megfelel a felek között kialakult gyakorlatnak, vagy amely eltér a felek között korábban alkalmazott feltételtől. E feltétel pedig akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél a külön tájékoztatást követően *kifejezetten el is fogadta*.²⁸

Mindezek mellett az online ÁSZF-ekre további, az elektronikus szerződéskötésre vonatkozó előírások is érvényesek, amelyekről való eltérés kifejezetten semmisséget okozhat a felek kapcsolatában, azaz a szerződés létre sem jön érvényesen.²⁹ Az online ÁSZF mellett elektronikus szerződéskötési módozatnak tekinthető a telefonos rendelésleadás is. A 2015/2302-es EU-irányelv (az utazási csomagra vonatkozó szerződés esetén) a szerződéskötést megelőző tájékoztatási kötelezettség előírása mellett lehetővé teszi a telefonon keresztül történő szerződéskötést is.

Az új, elektronikus szerződéskötési megoldások során is feltétel a *közérthetőség kritériumának* fenntartása, tehát az európai uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az utazási csomagra vonatkozó *szerződések egyszerű és közérthető nyelven* legyenek megfogalmazva, és amennyiben írásban készülnek, jól olvashatóak legyenek.³⁰ Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások körében is a szerződések érvényes létrejövetelét támogató klasszikus jogi mércék irányadók: az egyértelműség, az érthetőség, a közérthető tartalom mércéje, a nem egyértelmű nyilatkozatok (negatív) jogkövetkezményeinek szankciójával együtt. Ezenkívül egyes hatóságok részére a jog előírhat a szerződéses kötelezettségvállalásokra vonatkozó internetes (honlapon történő) közzétételt is, és ennek során is be kell tartani azt az előírást, hogy a kötelezettségvállalás tartalmát *közérthetően összefoglalva* kell közölni az érdeklődőkkel.³¹

Az érthetőségnek, a közérthetőségnek jelentős szerepe van az ÁSZF tisztességgé vagy tisztességtelenné nyilvánítása során a magyar jogban. Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, amely a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja meg, ugyanakkor a tisztességtelen általános szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók bizonyos esetekben, ha azok világosak és érthetőek.³² Tehát a jogalkotó egyenesen kijelenti: ha minden világos, érthető, közérthető, akkor jóhiszeműen járt el a feltételeket

28 2013. évi V. törvény 6:78 §.

29 L. bővebben a Polgári törvénykönyvnek az elektronikus szerződéskötésre vonatkozó speciális rendelkezéseit.

30 2015/2302 EU irányelv 7. cikk első bek.

31 2001. évi CVIII. törvény 16/E §.

32 A főszolgáltatást megállapító vagy a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési feltételek esetén.

fogalmazó és közzétevő fél, így a nem közérthető tartalom alkalmazása miatt tisztességtelenségi szankcióval nem sújtható.³³

A fogyasztók és a vállalatok közötti szerződésekre irányadó speciális jogi norma is szabályozza a közérthetőséget. E kormányrendelet³⁴ szerint az üzlethelyiségen kívül és a távollévók között kötött szerződésekben, és az ilyen szerződéstől eltérő más szerződés esetén is a vállalkozás köteles *világosan és közérthető módon* a fogyasztó szerződési nyilatkozatának megtevéle előtt tájékoztatni a fogyasztót számos tárgykörben. Egyes tájékoztatások átadhatók modern adathordozón is, de az ezeken tárolt tartalmakra nézve is érvényes az előírás, hogy „a tartós adathordozón rendelkezésre bocsátott tájékoztatást *olvasható módon, világos és közérthető nyelven* kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani.”³⁵

Nemcsak érvénytelenséget, semmisséget (tisztességtelenséget) vagy a szerződés létre nem jövetelét okozhatja az érthetetlen jogi szöveg. A bevezetőben említett jogalkotási termékek, vagy az azokat szó szerint idéző hatósági határozatok vagy önkéntes szerződések idegen nyelvre történő lefordítása esetén is bonyodalmat okozhat, ha a forrásnyelvi jogi szöveg nem egyértelmű.³⁶

3. Összegzés

„*Perbeszéd helyett párbeszéd*”.³⁷ Napjaink bírósági kommunikációjában a vitaközvetítés apropóján számtalanszor hallani, hogy pereskedés helyett törekedjünk a vitarendező vagy éppen a vitamegelőző párbeszédre. A modern állam működését is célszerű közérthető módon leírni, és a jogszabályok érthetősége és nyelvhelyessége felett örködni is kellene (Magyary 2011: 12).³⁸ A nyelvészetileg és a közérthetőség, érthetőség szempontjából is hibátlan jogászai tartalmak – különösen a jogszabályok, a sablonizált általános szerződési feltételek vagy űrlapok – egyaránt erősíthetik a peres eljárások elkerülését célzó jogalkotói, közigazgatási vagy jogalkalmazói törekvéseket, a jogi versenyképességet és a perhaté-

33 Látható, mekkora jelentősége van a nyelvi kérdéseknek napjainkban is a konkrét jogügyletekhez fűzött szankciók elbírálásakor.

34 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 9. § és 11. §.

35 45/2014. Korm. rendelet 12. §.

36 A legjobb minőségű és a legjobban érthető célnyelvi jogi fordítást a jól érthető és könnyen értelmezhető forrásnyelvi szövegről lehet elkészíteni. Szerződések vagy jogszabályok esetén a fordításhoz speciális szaktudás, jogász-nyelvész közreműködés igénybevétele is indokolt, ahol a szaknyelvi terminusok alkalmazását még jobban nehezíti a jogi szakszövegek bonyolított mondat szerkesztése vagy a köznyelvtől eltérő jogi logikájának bevétele a szövegbe. És talán ezzel az extra érveléssel megerősítve még jobban érthető, mekkora jelentősége van annak, hogy jogi tartalmú megállapodások az alkalmazó felek számára mindig egyértelműen értelmezhető és megérthető módon kerüljenek kialakításra.

37 <https://birosag.hu/media/aktualis/perbeszed-helyett-parbeszed-0> (Letöltve: 2018. október 15.)

38 A program tartalmazta, hogy a deregulációhoz kapcsolódóan, azaz a könnyebb és eredményesebb jogalkalmazás érdekében „a jogrendszer egyfajta méregtelenítése, salaktalanítása céljából 2012 októberétől a KIM, együttműködve a Balassi Intézetrel, a kormányirodán 12 ún. nyelvőr foglalkoztatását tervezi, akik a jogszabályok érthetősége és nyelvhelyessége felett örködnék majd...”.

konyság érdekében újrakodifikált polgári eljárásrend sikeres megvalósulását.³⁹ Hiszen ha a felek minden jogi szöveget értenének, akkor – az akár online beklíkkelt – szerződésük is hibátlanul, könnyen, értelmezési viták és a szerződéskötés során felmerült akarathibák nélkül teljesülhetne (és még idegen nyelvre is könnyedén volna lefordítható).

A közérthetőség előnye rendkívül sokrétű. A közérthetőségnek a jelen tanulmányban ismertetett szerteágazó megvalósulását pontos indikátorok mentén ismétlődő jelleggel mérni is érdemes volna. Ahhoz azonban, hogy a tanulmányban bemutatott – a nehezen érthető jogi tartalmak irányába mutató – kockázatok fokozatosan visszaszoruljanak, a jogászképzésben lehetne megtenni a következő lépést. Érdemes rávilágítani az üzleti és jogi etikai képzés keretében a jövő jogásznemzedékének arra, hogy mekkora a felelőssége egy tollat ragadó írástudó jogásznak az ügyfél- és fogyasztóbarát jogállamban, akár jogszabályt fogalmaz a minisztérium kodifikációs főosztályán, akár fogyasztóbarát online szerződést állít össze egy ügyvédi vagy jogtanácsosi irodában.

Irodalom

- Boda Zsolt 2016. Bízalom, legitimitás és jogkövetés. In: Jakab András – Gajdusчек György (szerk.) *A jogrendszer állapota*. Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont.
- Kaiser Tamás (szerk.) 2017. *Jó állam jelentés*. Budapest: Dialóg Campus.
- Magyary Zoltán 2011. Közigazgatás-fejlesztési Program 2012. Budapest: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium. <https://magyaryprogram.kormany.hu/admin/download/d/2c/40000/Magyary%20kozizg%20fejlesztesi%20program%202012%20A4.pdf>. (Letöltve: 2018. december 1.)
- Németh Gabriella 2018. Az általános szerződési feltételek alkalmazásának tapasztalatai az online térben. *Gazdaság és Jog* XXVI. évf. 3. szám. 11–16. https://www.mokk.hu/regioldal/pdf/linkgyujto/Gazdasag_Jog/2018-03_Gazdasag_es_Jog.pdf (Letöltve: 2018. november 10.)
- Szádeczki Tamás 2009. Az elektronikus írásbeliség és problémái. *Infokommunikáció és Jog* 32. évf. 3. szám. 67–71. <https://infojog.hu/szadeczky-tamas-az-elektronikus-irasbeliseg-es-problemai-20093-32-67-71-o/> (Letöltve: 2018. november 10.)
- Szítás Benedek 2018. Jogalkotásunk közérthetősége. *Magyar Jogi Nyelv* 2. évf. 1.szám. 36–41. <https://joginyelv.hu/jogalkotasunk-kozerthetosege/> (Letöltve: 2018. november 12.)
- Szoták Szilvia 2018. A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat terminológiai tevékenysége – A Termini magyar–magyar szótár jogi vonatkozásai és a közérthetőség. *Magyar jogi Nyelv* 2. évf. 1. szám. 25–30. <https://joginyelv.hu/a-termini-magyar-nyelvi-kutatohalozat-terminologiai-tevekenysege-a-termini-magyar-magyar-szotar-jogi-vonatkozasai-es-a-kozerthetoseg/> (Letöltve: 2018. november 12.)

39 A 2016-ban megalkotott és 2018. január 1-jén hatályba lépett legújabb polgári eljárási kódexben megjelent az újdonságnak tekinthető perkoncentráció elve, miszerint a bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírálható legyen (2016. évi CXXX. törvény 3. §).

Hivatkozott jogszabályok

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről

2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2013. évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről

45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól

2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2302 irányelve (2015. november 25.) az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyüktésekről, valamint a 2006/2004/EK-rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.

The Importance of the Ethics of Clarity in Legislation and in User-friendly Online General Terms and Conditions. In today's court communication, we often hear a call for prevention: we should strive towards dialogues to solve or prevent disputes, with the help of court mediation, if necessary. The operation of the modern state should also be described in a clear manner. The clarity and correctness of laws should be safeguarded since amendments to laws are often needed to settle earlier debates on their interpretations. Not only legislation and documents or templates in standardised form and with predetermined contents are subject to the basic requirements of clarity, but clarity is equally important in the case of contract templates and general terms and conditions for private parties. In the text of contracts, we should aim to enhance clarity so that it may help the parties concerned to comply with the laws in order to prevent disputes and litigation. In language mediation – if these texts are translated or interpreted –, further complications might arise due to the lack of clarity or if the texts are complicated or incomprehensible. This study aims to present the relevance of the diverse and inexhaustible subject of clarity not only in the field of legal content related to legislation, public administration and the contractual freedom of individuals, but also through the aspects of language mediation.

Keywords: clarity, contract template, ethics, language mediation, legislation, online GTC, compliance with laws